

A TÁNC TUDOMÁNYI KUTATÁSOK MÓDSZEREI

KÉT KÉZIKÖNYV BEMUTATÁSA*

Asztalos Réka PhD, egyetemi docens
Magyar Táncművészeti Egyetem, Pedagógia és Pszichológia Tanszék

A táncsal kapcsolatos kutatások egyes részterületein igencsak korlátozott számú szakirodalom található, ezt az űrt tölti be a két itt tárgyalt kötet: *Bevezetés a táncsal kapcsolatos kutatások módszertanába* (2020, szerkesztette Lanszki) és a *Research methods in the dance sciences* [Tánc tudományi kutatások módszerei] (2023, szerkesztették Welsh és munkatársai), amelyek útmutatást nyújtanak a tánc tudományi kutatások elméleti háttéréhez és empirikus kutatások elvégzéséhez.

A magyar nyelvű könyv, amelyet Lanszki Anita szerkesztett, 2020-ban jelent meg a Magyar Táncművészeti Egyetem (MTE) tankönyv és jegyzetsorozatában. A 186 oldalas kötet gyakorlati kézikönyvként szolgál a táncsal kapcsolatos tudományos kutatásokat tervező és végző egyetemi hallgatók számára, különösen a szakdolgozatok megírásához. Kilenc szerzője az MTE három különböző tanszékének (Magyar Néptánc Tanszék, Művészetelméleti Tanszék, valamint Pedagógia és Pszichológia Tanszék) jelenlegi és volt oktatói. A fejezetek szisztematikusan lefedik a teljes kutatási folyamatot, a koncepcióalkotástól az eredmények közzétételéig. A könyv felépítése lépésről lépésre követi a kutatási paradigmák, a kutatástervezés, a módszertanok, a szakirodalmi források, a hivatkozások, az empirikus kutatás és a kutatási eredmények megírásának témaköreit. A kötet tudományos nyelvezete ellenére olvasható és befogadható kezdő kutatók és egyetemi hallgatók számára is.

A kötet első fejezete a tudományos és a művészeti megközelítések közötti különbségeket járja körül, és a táncsal kapcsolatos kutatásokban a tudományos megközelítés szükségessége mellett érvel. A könyv további része ezt a megközelítést igyekszik részletesen ismertetni.

A második fejezet a táncsal kapcsolatos kutatások fajtáit tárgyalja a történeti kutatástól a táncmedicináig, részletezve az egyes kutatási területeken belüli lehetséges témákat, végig hangsúlyozva a tánc kutatás interdiszciplináris jellegét. A bölcsészeti- és művészet tudomány keretein belül a szerző hangsúlyozza az esztétika szerepét, amely kulcsfontosságú a műalkotások és a művészi alkotófolyamatok vizsgálatánál. Tanárszakos hallgatók számára fontos terület a pedagógiai kutatás, amelynek célja, hogy növelje az oktatás eredményességét. A fejezet részletezi a nevelés tudomány nyolc területét és példákat is hoz tánc kutatási vonatkozásokra (például a táncoktatás didaktikája vagy a tánc lehetőségei a gyógypedagógiában). Szintén tanárszakos hallgatók számára lehet érdekes terület a tudományos és alkalmazott pszichológiai kutatás, amely a táncosok képzése és pályája során

* Az angol nyelvű kézirat első változata 2024. november 11-én érkezett szerkesztőségünkbe. <https://doi.org/10.46819/TN.6.1.151-154>

felmerülő kihívásokat és nehézségeket vizsgálja, azzal a céllal, hogy segítse őket a minél sikeresebb és egészségesebb pálya kialakításában. Hasonló célt fogalmaznak meg a táncmedicina, azaz a táncművészet egészségügyi szempontú kutatásai, a kutatások eredményei alapján az egészségügyi problémák megelőzésére tett javaslatok megfogalmazásával. Ebben a fejezetben szerepel a táncfolklorisztika, amelyet később az ötödik fejezet is részletesen tárgyal a néptánc kutatás fogalmi kereteinek, szempontjainak és módszereinek bemutatásával, ezért logikusabb lett volna ezt a két fejezetet összevonni, vagy egymás utánra tenni.

A kutatások elméleti megalapozását segíti a harmadik fejezet (A táncsal kapcsolatos kutatások metodológiai kérdései), amely a kutatások tárgya és folyamata mellett kitér a tánc kutatások etikai kérdéseire is.

A negyedik és hatodik fejezet a háttérkutatást tárgyalja, a forráskutatás és a hivatkozások szabályainak ismertetésével. A szakirodalom lehetséges forrásait és ezek elérhetőségét széleskörűen mutatja be a könyv, beleértve a papíralapú és internetes forrásokat is. Különösen hasznos, hogy a könyvtárak, archívumok és folyóiratok elérhetősége mellett rövid leírás és értékelés is található, ami megkönnyíti a megfelelő források kiválasztását. A *Mellékletek* további tizenöt oldalon tartalmazzák a táncsal kapcsolatos források jegyzékét, a múzeumokban és archívumokban fellelhető forrásoktól a filmanyagokon át a heti híradókig. A hivatkozások szabályai az APA (*American Psychological Association*) irányelveire épülnek és az általános tudományos művek mellett tartalmazzák a tánc kutatásokra jellemző forrásokat is (például koreográfia, színpadi előadás, zene, film).

Az empirikus kutatások tervezéséhez és a módszerek kiválasztásához nyújt segítséget a hetedik és nyolcadik fejezet, amelyekben a hagyományos módszerek mellett megjelennek a művészet, illetve táncspecifikus módszerek (például a néprajzi gyűjtés és a művészet alapú részvételi akciókutatási módszerek) és az általános módszereknél is tánc tudományi kutatásokat hoznak példaként a szerzők.

Az utolsó két fejezet egyetemi beadandó feladatok és egyes publikációk műfaji sajátosságait tárgyalja (referátum, szemináriumi dolgozat, műalkotás elemzése, illetve absztrakt, recenzió, esettanulmány). Az utóbbinál felmerülhet a kérdés, miért éppen ezt a három publikáció típust ismertetik a szerzők, hiszen számos más tanulmánytípus is jellemző a tánc tudományi kutatások bemutatására.

Szintén tánc tudományi kutatásokkal foglalkozik a másik kötet, amely angol nyelven jelent meg a *University Press of Florida* kiadónál 2023-ban. A könyv címe *Research methods in the dance sciences* (tánc tudományi kutatások módszerei), szerkesztői Tom Welsh, Jatin P. Ambegaonkar és Lynda Mainwaring. A kötet a tánc tudományi kutatások sokféleségét és interdiszciplináris jellegét hangsúlyozza, amit a 24 szerző különböző háttere is alátámaszt, akik az alábbi tudományágakat képviselik: tánc tudományok, egészségtudományok, sport tudományok, pszichológia, orvostudomány, fiziológia, kineziológia, vizuális és előadóművészetek, színház és tánc. Fő célja, hogy tudományos alapokat nyújtson a táncsal kapcsolatos empirikus kutatásokhoz minden érdeklődő számára, beleértve táncosokat, tanárokat, kutatókat, pszichológusokat és orvosokat is. A könyv 417 oldalon 6 részben és 23 fejezetben tárgyalja a tánc tudományok kutatásának alapjait, módszereit és alkalmazási lehetőségeit. A megértést segíti a könyv szerkezete: minden fejezet bevezető kérdésekkel kezdődik,

amelyek segítenek ráhangolódni a témára, és amelyekre a fejezetben válaszokat kapunk, és összefoglalással és a fontos gondolatok kiemelésével zárul. A kezdő kérdések és záró gondolatok grafikai kiemelése hozzájárul az olvasói élményhez. Néhány fejezet végén feladatot is találunk, amely a fejezetben tárgyaltak gyakorlati alkalmazására vonatkozik.

Az első rész a táncsal kapcsolatos és más empirikus tudományos kutatások alapját és összefüggését tárgyalja azzal a céllal, hogy kezdő kutatóknak nyújtson segítséget a kutatáshoz szükséges alapvető ismeretek megszerzéséhez.

A második részben a kutatás általános alapjait tárgyalják a szerzők, beleértve a kutatás első lépéseit, a szakirodalom gyűjtését és a témaválasztást, kitérve a tudományos adatbázisok használatára, a források hasznosságának megítélésére és a hivatkozások fontosságára. Szintén ez a rész mutatja be a táncstudományi kutatások fő típusait, amelyek eltérnek a magyar kötet kategóriáitól és részben olyan kutatási módszereket is tartalmaznak, amelyeket a negyedik rész részletesen tárgyal (például megfigyelés, kérdőíves, interjú vagy leíró kutatás). Ennek az az oka, hogy itt funkciójuk alapján csoportosítják a kutatás típusait, aszerint, hogy a kutatás célja leíró, feltáró vagy magyarázó. A második rész a táncsal kapcsolatos kutatások etikai kérdéseit és a szakirodalmi háttér megírásának lépéseit és szabályait tárgyaló fejezetekkel zárul.

A kutatás tervezésével foglalkozik a harmadik rész, a résztvevők kiválasztásától az adatok kezelésén át a kutatói integritásig. Az adatok kezelésénél adatelemzési technikákat is bemutatnak a szerzők, az integritáshoz kapcsolódóan pedig a kutatás érvényességét és megbízhatóságát tárgyalják a különböző kutatási paradigmákon belül.

A negyedik rész kilenc fejezetben tárgyalja a tánckutatásban használt kutatási módszereket, amelyek részben fedik egymást, például a *Qualitative Methodologies* (kvalitatív módszerek) és a *Case Studies, Case Reports, and Case Series* (esettanulmányok, jelentések és esetsorozatok), ez valószínűleg annak tulajdonítható, hogy a fejezeteket különböző szerzők írták. Hasonlóképpen az adatelemzéssel is több fejezet foglalkozik eltérő mélységben. Ezek között előfordul olyan statisztikai eljárások részletes leírása, amelyek valószínűleg meghaladják a kezdő kutatók képességeit, például a 17. fejezetben.

Az utolsó két rész a kutatások tervezésén és kivitelezésén túlmutatva a kutatási eredmények bemutatását és alkalmazását tárgyalja, illetve karrierlehetőségeket vázol fel a táncstudományok keretei között. A Mellékletek rész (*Appendix A-C*) a tánckutatáshoz szükséges bejegyző nyilatkozatokat és a táncstudományi kutatásokkal foglalkozó folyóiratok listáját tartalmazza.

Összefoglalva, mindkét kötet hozzájárul a tánckutatások tudományos megközelítésének népszerűsítéséhez és gyakorlati útmutatóként használható táncsal kapcsolatos kutatások tervezéséhez és kivitelezéséhez. Míg a magyar nyelvű könyv inkább egyetemi hallgatóknak, az angol nyelvű kezdő és gyakorlott kutatóknak szól. Az MTE kézikönyve röviden és lényegre törően mutatja be a témában végzett kutatásokhoz kapcsolódó témákat, és magyar jellegzetességeket is tartalmaz (néptánc kutatás, folklórisztika), ezáltal inkább alkalmas szakdolgozati kutatások segítésére. A Welsh és munkatársai szerkesztette kötet terjedelménél fogva részletesebb és néhány fejezet

megértése a kezdő kutatók számára kihívást jelenthet, de az olvasóbarát szerkesztés és az érthető stílus alkalmassá teszi akár nem angol anyanyelvű olvasók számára is.

Irodalomjegyzék

- Lanszki, A. (ed.) (2020). *Bevezetés a táncsal kapcsolatos kutatások módszertanába*. Magyar Táncművészeti Egyetem.
- Welsh, T., Ambegaonkar, J. P. & Mainwaring, L. (eds.) (2023). *Research methods in the dance sciences*. The University Press of Florida. <https://doi.org/10.5744/florida/9780813069548.001.0001>